

VOJENSTVÍ DOMA A V CIZINĚ

V. J. Hauner:

Maršál Haig.

S hrabětem Haigem, jenž zemřel 30. ledna t. r., odešel jeden z generálů světové války, o němž se snad nejméně mluvilo. Haig neúčastnil se války ani plamennými řečmi, ani pathetickými proklamacemi jako Nikolaj Nikolajevič a Hindenburg, ani mírové ofensivy temperamentními polemikami jako Falkenhayn a Ludendorff; ani nespíchal, aby uveřejnil po válce svoje memoiry, kde by si stěžoval na obtíže, jež mu bylo překonávat, jako Conrad nebo Robertson. Zemřel tak, jak žil: jako anglický gentleman, jehož hlavní devisou je loyality až do konce.

A přece tento generál, jenž na zimu 1915 převzal velitelství anglické západní fronty, tehdy již pevně stabilisované, takže se nemohl hned na počátku vykáhati žádnou oslnivou operací, byl ze všech vrchních velitelů jediný, který se nejdéle udržel na svém místě, po celá tři léta, a prodělal všechny fáze války, od nehybné fronty a maximální slabosti britské armády až k vítěznému zakončení světového zápasu.

Haig nikdy na veřejnost za války nevystupoval. Vždycky se jaksí držel v ústraní, necháváje se časem i zastíňovat francouzskými generály, kteří veřejností byli považováni za zástupce dohodové strategie na západní frontě, i když jimi někdy snad doopravdy nebyli. Proti francouzskému generálnímu štábu měla anglická armáda, jako nová, vždy obtížné postavení a Haig, jenž byl již od 1. ledna 1917 maršálem, často se musil podřizovati francouzskému veliteli, jenž služebně byl mladší jeho. Ale těžké postavení měl i vůči vlastní vládě, jejíž někteří členové, zejména Lloyd George, osobovali si právo předpisovati britské armádě strategii, s níž její

vrchní velitel naprosto nesouhlasil. Haig byl od prosince 1916 do května 1917 podřízen gen. Nivellovi, jenž mu často dával z neznalosti poměrů instrukce, které se nedaly prováděti, takže britský maršál byl nucen protestovati a vybojovati si aspoň snesitelnou samostatnost právě za nezdařené ofensivy na jaře 1917. Haig nikdy nechtěl vzít odpovědnost za dispoice, jež se nesrovnávaly s jeho názory; tak 1916 odmítal rozšířiti svoji frontu na větší úsek, poněvadž nepovažoval nově utvořené Kitchenerovy armády za rovnocenné francouzským veteránům. V posledním roce války pak se dostal do principiálního sporu s Lloyd Georgem, jenž žádal za vyslání anglických posil do Palestiny, kdežto Haig chtěl jich užiti k vytvoření rezervní armády pro případ německé ofensivy, kterou předpovídal již na únor. Ve sporu tomto podlehl; nevyvodil však z toho důsledků pro svou osobu, jako Sir William Robertson, jiný veliký britský generál, nýbrž laudabiliter se subjecit. Neměl nikdy ani za mák řevnivosti, sobeckosti ani marnivosti; vždy svoji osobu podřizoval blahu celku a byl jedním z těch, kteří naléhali na utvoření skutečného jednotného velitelství spojenců, jemuž by všechny armády byly podřízeny. Když v osobě Fochově po březnové katastrofě 1918 se spojencům dostalo tohoto žádoucího generalisima, byl Haig první, jenž toto řešení nadšeně uvítal.

Ale ani po válce se nezpronevěřil své zásadě naprosté loyálnosti. Nepřipustil uveřejnění svých osobních vzpomínek a pamětí, odsunuv dobu tu na rok 1940, až význačné osobnosti budou mrtvy neb aspoň mimo veřejnou činnost a kdy jeho odhalení, jež jistě budou sensační, nevzbudí již zlé krve mezi stoupenci toho neb onoho politického směru, který si dnes přičítá hlavní zásluhu za úspěšné skončení války.

Douglas Haig narodil se 19. června 1861 v Edinburgu, pochází však ze staré (ze XII. století), ale zchudlé rodiny berwickshirské. Po studích v Oxfordu vstoupil 24letý do 7. husarského pluku a stal se 1891 kapitánem. Po absolvování válečné školy sloužil v Africe, a to 1898 v Nilskému tažení, 1899 v Natalu, byl pak důstojníkem u štábu jezdecké divise Frenchovy za Robertsova postupu do Oraňska. Z této války vyšel jako plukovník a královský pobočník, velel pak 17. pluku hulánů, do 1906 byl generálním inspektorem jezdeckva v Indii, 1906—9 šéfem oddělení ve War Office, účastnil se prací na organizaci generálního štábu, tehdy nově zřízeného, jakož i na reformách armádního systému prováděných ministrem Haldanem. Byl pak náčelníkem generálního štábu v Indii a 1912 velitelem v Aldershotu; generálem-poručíkem byl od 1910.

Za mobilisace 1914 byl jmenován velitelem I. sboru, s nimž se účastnil bitev u Monsu, Marny, Aisny a osvědčil se zejména jako úporný obránce na posici yperské. Počátkem roku 1915 byl jako „full general“ jmenován velitelem 1. armády, s níž prodělal bitvy u Neuve Chapelle, Festubertu a Loosu. Když Lord French opustil Francii, stal se Haig (v prosinci roku 1915) vrchním velitelem britských vojsk na západním bojišti, v kteréžto hodnosti setrval až do konce války. V období zákopové války staral se velmi o to, aby se nově zřizovaným britským jednotkám dostalo důkladného výcviku přímo na bojišti, a naléhal na zřízení celé řady škol pro vzdělání důstojnictva a šarží vůbec. Nové anglické armády byly vskutku r. 1916 již tak daleko, že se mohly s úspěchem účastniti ofensivy spojenců na Sommě. Pomyslíme-li, že z prvních 120.000 mužů, jež Anglie vypravila na podzim 1914 do Francie, vzrostla britská armáda na všech bojištích do konce války na 6 milionů mobilisovaných, vidíme, co duševní práce v tomto výkonu bylo obsaženo, nejen práce ústředních úřadů, nýbrž i jednotlivců, od prostého vojína až ke generálovi. Jsou případy, že na př. bývalý kuchař v studentské koleji postoupil za války až na brigádního generála; je tedy patrné, že při tom jednaly úřady velmi liberálně a že schopní nebyli odstrkováni.

Když v květnu 1917 po nezdaru Nivellovy ofensivy, za níž anglických vítězství nebylo od francouzského velitelství dostatečně využito, francouzská armáda byla téměř zdemoralisována, žádal nový francouzský velitel Petain Haiga, aby zatím, než kázeň bude obnovena, zaměstnal Němce. To se stalo letním tažením ve Flandrech, kde Plumer dobyl vítězství u Messines a u Passchendaele a kde v listopadu došlo

k velkému, bohužel jen dočasnému, tankovému vítězství u Cambrai. Bylo jen zásluhou Haigovou, že tato ofensiva byla prodloužena tak, že britské vojsko se v kampani r. 1917 hodně naučilo, neboť anglická vláda stále naléhala na její zastavení, zejména v říjnu, kdy francouzská armáda byla jakž takž restaurována.

O sporu Haigově s domácí vládou před německou ofensivou r. 1918 jsem se již zmínil; je to spor civilní autority s vojenskou, k jakému obyčejně dochází při všech dlouhých válkách, kde rozhodnutí nezávisí jen na faktorech vojenských, nýbrž také nevojenských, jako jest politická a hospodářská situace, psychologie mass, a ne nejméně též — aspoň v koaliční válce — poměr spojenců. Maršál Robertson žertem říkával, že z celkového úsilí národa jen 25 procent jest rázu vojenského, a když se ho někdo ptal, jaké jsou naděje, že válka bude vyhrána r. 1918, odpovídal pythicky: Zeptejte se těch, kteří ovládají oněch 75 procent! Nesmíme se tudíž diviti, že civilisté, kteří měli na starosti oněch 75 procent, si osobovali hlavní podíl ve vedení války, jistě na úkor vojenské stránky celého podniku, jež přece jen při válce je rozhodující a zejména nejcitelnější. Ježto po velkých ztrátách r. 1917 nebylo k jaru 1918 dosti rezerv pro chystanou velikou ofensivu, ať s té či oné strany, navrhovaly vojenské autority, jako právě šéf generálního štábu Robertson, aby zámořská bojiště, kde se nalézalo na 1.200.000 mužů, byla zredukována na defenzivní minimum a z vojsk takto ušetřených se utvořila dostatečná záloha ve Francii. Ježto však Lloyd George prosadil svou „palestínskou kampaň“, byly naopak posily odeslány na orientální bojiště a ze strategické rezervy ve Francii sešlo, poněvadž Haig prohlásil, že za těchto podmínek nemůže ještě oslabiti frontu vyloučením části vojsk, když celkový počet na západě nebyl patřičně zvýšen.

Za kritické doby na jaře 1918, kdy právě anglická armáda ztrátou 500.000 mužů nejhůře odnesla strategické chyby spojenců, Haig se zasazoval o to, aby konečně bylo zřízeno jednotné velitelství s jednotným disponováním válečnými silami. Lord Milner poslán do Francie a zásluhou jeho jednání s Clemenceauem bylo pak jmenování Foch generalissimem spojeneckých armád na západním bojišti. S Fochem, vojákem nejlepšího zrna, Haigova spolupráce byla radostná; když v srpnu Rawlinson dobyl skvělého úspěchu u Amiensu (die s a ter Ludendorffův!) a Foch žádal za pokračování v jeho postupu, navrhl Haig — proti vůli britského kabinetu — ofensivu širšího rozsahu více k severu, na kterou Foch posléze také přistoupil a jež vedla pak k dalším úspěchům anglickým a konečnému prolomení Hindenburgovy linie koncem září.

Po válce Haigovy zásluhy byly anglickým národem plně oceněny. Je vůbec krásnou vlastností Angličanů, že ke svým velikým lidem nejsou nevděční a neodměňují jejich výkony teprve po smrti. Tak i Haig obdržel všechna nejvyšší vyznamenání, jichž se může dostati vítěznému vojevůdci; mezi nimi Order of Merit, čestné rektorství university ve St. Andrews, stav hraběcí a národní dar 100.000 £. Mimo to veřejnou subskripcí sebrána potřebná suma a zakoupeno mu sídlo Bemersyde, jež po 700 let bývalo v jeho rodině a jehož název nese též jeho šlechtický přídomek, takže se opět splnil starý verš:

Tyde what may betyde,
Haig shall be Haig of Bemersyde.

Maršál Haig se po válce odebral do výslužby a věnoval se založení a organizaci velkého sdružení „British Legion“, jehož úkolem jest „pomáhati bývalým britským brancům obojího pohlaví (v Anglii, jak známo, byly pro různé služby mobilisovány i ženy) v jejich poválečných svízích“. Organizace této, jakož i podobné, ještě širší: „British Empire Service“, byl až do smrti předsedou.

Jeho literární činnost skládá se ze dvou děl: Cavalry Studies (1907) a Sir Douglas Haig's Despatches 1915—1919 (vyd. J. H. Boraston 1919), v kterémžto díle jsou shrnuty jeho přehledy o válečných operacích za světové války, podávané pro informaci anglické vládě.

Maršál Diaz.

Armando Diaz, vévoda z Vittoria, jenž zemřel 29. února t. r., byl generalissimem italských vojsk teprve od listopadu 1917 a prodělal v této funkci už jen poslední fázi světové války, konečný, vítězný postup spojenců na italské frontě. Jeho úkol, jehož se ujal po Kobaridské katastrofě, jež stála italskou armádu téměř 800.000 mužů (padlých, raněných, zajatých a uprchlých), 3152 děl, 1732 zákopových mozdířů, 3000 kulometů a 22 aviatických parků, byl zprvu dosti nevděčný: vybudovati pevné postavení na Piavě a restituovati vojsko, jež v prvním okamžiku bylo úplně demoralisováno. Úkol ten byl těžší než Pétainův v obdobné situaci na jaře 1917; nemělaf italská fronta spojenců, kteří by byli mohli nahraditi ve větší míře jednotky s porušenou kázní a velkými ztrátami; to, co vyslali Francouzi a Angličané na Piavu, nebylo než nepatrné procento italských úbytků. Nicméně Diazovi se podařilo italskou armádu tak zpevniti, vyplniti mezery a nahraditi materiál, že již v červnu s úspěchem odrazila rakouskou ofensivu přes Piave a v říjnu, měsíci vítězného postupu na všech frontách, čestně se připojila k výkonům svých spojenců, dosaženým na ostatních bojištích.

Maršál Diaz narodil se jako maršál Haig, jenž ho o několik neděl předešel na věčnost, r. 1861 v Neapoli. Vstoupil do dělostřelectva, kde setrval až do hodnosti kapitána; jako major byl přeložen k pěchotě a sloužil pak v různých dobách v generálním štábu. Války italsko-turecké r. 1911—12 se účastnil jako plukovník; raněn byl veda svůj pluk u Zanzuru v září 1912, tedy již na sklonku války. R. 1914 byl jako generálmajor v operačním oddělení generálního štábu; na počátku světové války byl jeho přednostou až do léta 1916, kdy mu svěřeno velitelství 49. divise, s níž se vyznamenal za sočských bitev u Volkovňaku. O rok později povýšen byv na generála-poručíka jmenován velitelem XXIII. sboru, s nímž rovněž bojoval ještě na Krasu; v listopadu 1917 pak nahradil Cadornu v náčelnictví velkého generálního štábu, za situace, o níž jsem se již zmínil.

Úkol jeho nebyl připravit se k ofensivě, která po nezdařených jedenácti sočských bitvách a Kobaridské porážce sotva byla by bývala v moci italské armády, jako spíše vybudovati neproniknutelnou piavskou posici a zorganizovati rezervy: to se mu též plně zdařilo a velká defenzivní bitva v červnu a červenci 1918 ukázala již úplnou slabost rakousko-uherských armád, jež ani strategicky, ani takticky nedobyly nejmenšího úspěchu a musily po ztrátě 135.000 padlých a raněných, 24.000 zajatců, 70 děl a 1300 kulometů ustoupiti zase do svých posic za Piave. V bitvě této bojovala mezi 50 italskými, 3 britskými a 2 francouzskými též 1 divise československá, kdežto nepřítel měl ve frontě a v rezervě 60 divisí, ovšem značně prořídlých vyčerpáním, které tehdy v dunajské monarchii nabylo již povážlivých rozměrů.

Zdálo se vůbec, že poměry v Rakousko-Uhersku jsou tak shnilé, že poslední náraz musí zhroutiti celou frontu a s ní celou habsburskou říši. Možná, že by se tak bylo stalo, kdyby Diaz již v srpnu, po svém úspěchu na Piavě, byl zahájil podobný energický postup jako anglická armáda u Amiensu. Rakouská fronta neměla té odolnosti, jako dobře vybudovaný systém Hindenburgových posic ve Francii a Belgii. Nicméně Diaz této ofensivy nepodnikl, čekaje, až bude politická situace ještě zralejší a tedy italský úspěch zajištěný a rychlý.

Koncem října, kdy Wilson již vyjednával o podmínkách zastavení nepřátelství, kdy budoucí Československo očekávalo návrat svých delegátů ze Švýcar, kdy v zemích jugoslávských vše vřelo rychlým postupem Srbů po průlomu u Dobropolje, kdy Maďaři se obávali vniknutí cizích vojsk na svoje území a žádali, aby byli odvezeni z italské fronty domů, odhodlává se Diaz ke konečné ráně: 24. října zahajuje mohutný útok mezi Brentou a Piave. V tomto okamžiku rakousko-uherská fronta je již v rozkladu. Téhož dne hlásí Borojevič, že nelze spolehnouti na 42. divisi pěchoty (Chorvati) a že 25. střelecký pluk (český) se chystá k ústupu nazad. Dne 25. října, za dalších italských útoků, prohlašuje 25. p. pluk (Maďaři, Slováci), že pro Rakousko dále nebojuje, a odpírá pochod na frontu; podobně 2. prapor 8. střeleckého

pluku (Češi); 38. honvédská divise žádá výslovně, aby byla odvezena do Uherska. 27. pěší divise, v jejímž svazku byl 25. pluk, přijala svého velitele v barikádách a palbou kulometů. Arcivévoda Josef Ferdinand žádá císaře, aby co nejrychleji a za každých podmínek uzavřel příměří, sice že celá armáda se zhroutí. A vskutku bouří se již také 3. prapor 5. domobraneckého pluku uherského (Maďaři, Rumuni) v Bělehradě, pochodová setnina 79. pěšího pluku ve Rjece, takže ani na bojištích vzdálenějších se nelze už spolehnouti na říšské vojsko.

I německá vojska mezitím stávají se nespolehlivými a plení. Velitelství skupiny v Bellunu žádá za okamžitý klid zbraní, aby se vojska ušetřila kapitulace ve volném poli. Skupinové velitelství v Tyrolsku oznamuje, že XIII. a VI. armádní sbory jsou v plné vzpouře, plení a jejich mužstvo všech národností odpírá pochod k nepříteli, odehrávaje se samovolně vzdad. Dne 30. října o 3 hod. odpoledne přináší italský parlamentář kapitán Ruggera Diazovy podmínky příměří: nepřístupuje na žádné vyjednávání, nýbrž hodlá je diktovati. V 6 hodin večer odcházejí rakousko-uherský vyjednavací generál v. Weber, pluk. Schneller a podpl. Seiler do italských linií.

1. listopadu dochází italský diktát stran neodkladného zastavení nepřátelství na zemi, na vodě a ve vzduchu, jenž žádá úplnou demobilisaci, okamžitě evakuování fronty od severního moře až k Švýcarsku, jakož i celé italské a jižní fronty až k Brenneru, Trbiži, Sněžníku a Dalmacii.

Dne 3. listopadu v 1 hodinu ráno rakousko-uherské AOK telegrafuje gen. Weberovi, že přijímá veškeré italské podmínky příměří, a rozkazuje ihned zastavit nepřátelství. Příměří toto podepsáno v 18 hod. 30 min. Anarchie a úplná děbandage na všech frontách pokračuje. Skladiště jsou již vyloupena, vojsko ustupující nemá co jísti. Skupinové velitelství v Tyrolsku žádá, aby Dohoda sama vzala správu území do svých rukou, následujícího dne dokonce prosí dohodová vojska, jež pochodem předstihla vojska monarchie, aby přijala rakousko-uherské vojíny jako zajatce, by nezahynuli hladem!

Vylíčil jsem zúmyslně obšírněji události, jež se odehrály na rakousko-uherské frontě koncem října a začátkem listopadu 1918, aby bylo patrné, že úspěchy italské ofensivy u Vittoria Veneta nebyly příliš draze zaplaceny. Za situace, jak se valem vyvinula od 24. října, nedalo se pomýšleti na tuhý odpor; vojska, jež vskutku po čas hrdinně zdržovala italský postup, byla v nepatrné menšině. Musíme se tedy podívat psychologickému bystrozraku Diazovu, jakož i jeho politické obratnosti, že si dovedl vybrati pro svou ofensivu nejprůzračnější okamžik: kdy rakousko-uherská armáda se počala rozkládati, takže italský úspěch byl v několika dnech pronikavý a imposantní: přes půl milionu zajatců, přes 7000 děl a ohromné zásoby všeho druhu zůstaly v italských rukách. A tak Italie má právo pohlížeti na Diaze jako na jednoho z nejúspěšnějších svých vojevůdců; zasloužil si plně díky národa a povýšení (r. 1921) na maršála a vévodu z Vittoria. Od r. 1919 byl již senátorem a vicepresidentem válečné rady. I my jsme mu povinni díky, neboť on umožnil utvoření našich legií v Italii, které se staly hned po převratu jednou z hlavních součástí naší nové domácí armády.

Dodatek k soutěži na rok 1928.

Oznamujeme, že zakládající člen našeho ústavu **Vladimír Hřebík**, nadporučík v záloze dělostřeleckého pluku 301, věnoval zvláštní cenu na letošní soutěž 1000 Kč. Tato částka bude přiznána nejlepší práci v oboru dělostřelectva vedle normální ceny udělené VÚV.

RŮZNÉ ZPRÁVY

„Boj o Slovensko v letech 1918—1919.“
Spis tento vydá pluk. Zdeněk Ježek.
Bude to první dílo, které souvisle pojedná o činnosti našeho voj-

ska na Slovensku od 2. listopadu 1918 do konce srpna 1919. Je rozděleno na tři části.

V první části je vylíčen vývoj